

**PESAH
5765**

În fiecare generație, omul este dator să se vadă pe sine, ca și cum el însuși ar fi ieșit din robie

**Rabinul
ABRAHAM
EHRENFELD**

Dintre toate serile de Seder petrecute de-a lungul anilor, câteva îmi stăruie mai puternic în minte. Un Seder - la Tinca, o comună lângă Salonta, unde locuiau bunicii mei. Rămăseseră puțini evrei în comună, dar sinagoga mai era încă în funcțiune. Aveam zece ani. Bunicii mei făceau singuri, în casă, *mața șmura*. Gustul acelei *mața șmura* mi-a rămas și acum în memoria afectivă. În 1963, am făcut

**De la Sederul
din Tinca,
din anii copilăriei,
la Sederul
din 2000, în Israel**

**Gustul
de „mața
șmura“**

Alia. În Israel m-am căsătorit, mi s-au născut copiii, nepoții. Am șase copii și cinsprezece nepoți. Acum, e pe drum al șaisprezecelea. Țin minte un Seder în 2000, în Israel, cu familia. În jurul mesei - 34 de persoane; familia mea. Apoi îmi amintesc de primul Seder colectiv în comunitatea din Bacău, după ce m-am reîntors, ca rabin, în obșteamamă. Impresionant - numărul mare de participanți la Seder, în raport cu numărul de membri ai comunității. De altfel, Sedere colective organizam și în comunitatea din Bad Nauheim, în Germania, unde am funcționat, o vreme, ca rabin. Anul acesta, mă pregătesc să fac Sederul colectiv la București. Aștept, cu emoție, clipa. Doresc tuturor evreilor din România sănătate, împliniri și, desigur, *Pesah Cașer Vesameah!* - *Un Pesah fericit!*

**Marele Rabin
al Genevei,
dr. ALEXANDRU
SAFRAN**

**„Leil
Șimurin“**

[...] În seara de Seder, ca și în seara de *Kol Nidrei*, israelitul coboară în străfundurile ființei sale, această ființă care îi aparține lui însuși și întregului Israel - această ființă care aspiră la Dumnezeu, care tinde către Dumnezeu, știindu-se, totodată, incapabil de a se apropia de Dumnezeu fără ajutorul „scării“ care este poporul lui Israel, poporul lui Dumnezeu [...]. Aceste două seri, de *Kol Nidrei* și de Seder, se completează pentru a ne dezvălui mai bine sufletul evreiesc, pentru a ne lumina cu privire la conștiința evreiască. Aceasta este una și unică, chiar dacă ea cuprinde un dublu aspect: *personal*, fiindcă e uman, *comunitar*, fiindcă e evreiesc. Iată de ce, tradiția evreiască vorbește de două *Roș Hașana*, de două celebrări ale anului nou evreiesc: cea din luna *Tisrei* - luna nașterii omului și a începutului mersului său către Dumnezeu, Creatorul său, seara de *Kol Nidrei* marcându-i apogeul - și cea din luna *Nisan*, luna nașterii poporului lui Israel [...].

Seara de Seder e denumită în Tora *Leil Șimurin*, noaptea predestinată de Domnul a fi „o noapte care păzește“, conservă, perpetuează entitatea națională, religioasă a lui Israel, a poporului lui Dumnezeu. *Leil Șimurin* este „noaptea predestinată de Domnul pentru ieșirea [fiilor lui Israel] din țara Egiptului, este noaptea instituită de Domnul, ca predestinată tuturor generațiilor fiilor lui Israel“. Această noapte instituie deci o sărbătoare care amintește eliberarea strămoșilor noștri din sclavia egipteană și care, prin natura și vocația sa, celebrează libertatea.

**Președinte interimar
al F.C.E.R.,
av. IULIAN SORIN,
secretar general**

**Să ne facem,
cu dragoste,
urarea „Hag
Pesah Sameah!“**

**Marele Rabin
MENACHEM
HACOHEN**

**Libertatea – deziderat fundamental
în istoria umanității**

Urmare din pag. 1

Povestirea are două teme majore: 1) *Înrobirea și munca istovitoare în Egipt*. 2) *Minunea ieșirii din Egipt și libertatea hărăzită poporului*. Însemnătatea evenimentului, cu toate miracolele premergătoare, concomitente și imediat-ultimare, are conotații perene, care-și găsesc expresia în cuvintele citite în seara de Seder: „În fiecare generație, omul este dator să se vadă pe sine, ca și cum el însuși ar fi ieșit din *Mițraim*“. Această subliniere evidențiază faptul că evenimentul eliberării din sclavia egipteană nu este doar o amintire istorică națională, ci, prin unicitatea sa în lumea antică, are și o deschidere universală. Victoria sclavilor evrei asupra tiraniei reprezintă o cotitură în istoria popoarelor, a umanității, cu rezonanță în toate timpurile până în zilele noastre. Ieșirea din Egipt s-a transformat într-un prototip general-uman al eliberării de sub apăsarea unei tiranii, indiferent de înfățișare; într-un simbol al dorinței omenești de libertate spiritual-culturală, națională, socială.

Fie ca sărbătoarea de Pesah, a Azimelor, a Libertății și a Primăverii, să aducă pe aripile sale un suflu de viață și de pace omului și colectivității întregi; libertate și primăvară poporului evreu și tuturor popoarelor lumii. *HAG CAȘER VESAMEAH!*

Urmare din pag. 1

În seara de Seder, când citim Hagada, recitim primele file ale istoriei noastre și înțelegem mai bine minunile trecutului și prezentului nostru, deslușim tainele supraviețuirii poporului evreu, suntem mai încrezători în perspectiva lui și ne fortificăm eforturile pentru păstrarea identității și apărarea demnității noastre.

Aceste zile ale Pesahului 5765 să fie un nou prilej de a ne apropia mai mult de comunitate, să ne simțim mai apropiați unii de alții și, împreună, să ne bucurăm că ne putem face urarea *HAG PESAH SAMEAH!* Să ne unim glasurile implorând pe Cel Atotputernic să dăruiască pace României, pace Israelului, pace pentru întreaga lume.

SORIN VIERU

**Sărbătorile
sunt chemări
la veghe**

Ce grea este lupta
memoriei împotriva
uitării!

Sensul sărbătorii pascale este de susținere a acestei lupte.

Sărbătorile, la evrei, ca, de altfel, și la alte popoare, sunt chemări la veghe. Sărbători trezitoare.

„Prin ce se deosebește această noapte de celelalte nopți?“

- Ieșirea din robie întâmpină nu numai obstacole exterioare, ci, poate încă și mai mult, tentația ființei omenești de a ațipi, de a uita, de a face cale întoarsă, de a recădea în robie. Robie la Faraon, dar și robie la idoli, la vițelul de aur. Când au dat de greu, rătăcind în Sinai, foștii robi i-au reproșat lui Moise: „Unde ne-ai adus? Și de ce ne-ai scos din robie? Nu era totuși mai bine *odinioară și acolo?*“

Patruzeci de ani durează acel exod, acea tranziție... O istorie întreagă, plină de încălcări și de reintrări în ordine. Istorie a primirii Legii și triumfului Legii.

HENRI WALD

**În esența lui,
Pesahul privește
spre viitor**

„Miracolul grec“ începe stăpânirea naturii de către om prin cunoaștere, rațiune și știință; „miracolul evreiesc“ inaugurează stăpânirea de sine a omului prin morală. În elenism, omul este *masura* tuturor lucrurilor; în iudaism, omul este *scopul suprem* al omului. Cele Zece Porunci ale Torei au menirea să domesticească nu natura înconjurătoare, ci natura omului însuși. Evreii au trecut de la sacrificarea unor animale la sacrificarea propriei animalități. Natura nu poate fi umanizată decât de un om din ce în ce mai umanizat.

Îngrozitor este unde poate duce știința neîndrumată de conștiință, stăpânirea naturii fără stăpânirea de sine, dezvoltarea științelor naturii fără cultivarea conștiinței morale [...].

Pesahul înseamnă [...] nașterea unui popor, nu jertarea păcatelor, ci puțința făuririi unei lumi mai bune. În esența lui, Pesahul privește în viitor, nu în trecut.

**Rememorări
cu Șef Rabin
dr. MOSES
ROSEN z.i.**

Au trecut peste 30 de ani de la primele Sedere colective, inițiate de regretatul Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Sedere tulburătoare, de neuitat, pentru toți cei care au ascultat, de-a lungul anilor, comentariile despre *Hagada șel Pesah*, despre istoria lumii sau despre istoria evreilor din anii de după Holocaust. Și cum ar putea fi de uitat, vreodată, inspiratul comentariu, din primăvara lui 1983, când se împlineau 40 de ani de la Răscoala din Ghetoul Varșoviei, răscoală începută chiar în prima noapte de Pesah 5703 a calendarului iudaic. Așa cum Moșe Rabeinu îl înfruntase pe Faraon, evreul polonez Mordehai Anielewicz îl sfidase pe generalul von Stroop. Esențializând, cum spunea Rosen: „Dreptul împotriva Forței. Etica, omenia față cu nelegiuirea, cu tirania [...]“. Trei săptămâni, cât a durat răscoala, lumea a rămas înmărmurită“. Pentru dr. Moses Rosen răscoala din 19 aprilie 1943 a fost cea mai venerabilă rememorare a spiritului sărbătorii de Pesah și un mod unic de a prăznui Marea Biruință a Libertății.

**Peste 30 de ani
de la primele
Sedere colective**

Ca de atâtea ori, comentariile regretatului Șef Rabin puneau accentul asupra esențelor moral-filosofice ale sărbătoririi.

„Lumea aceasta - cum avea să spună într-un alt comentariu - a fost creată cu un semn de întrebare. Secretul progresului ei constă tocmai în nemărginitul lanț care desfășoară, verigă cu verigă, marile întrebări ale existenței umane [...]. Noi vrem mereu să înțelegem, să pătrundem neconținut în tainele cunoașterii cu ajutorul întrebărilor“. Preludiul Sederului este „semnul de întrebare“.

Nu mai puțin pătrunzătoare și surprinzătoare pentru participanții la un alt Seder colectiv a fost dezvăluirea sensului adânc al cântecului de încheiere a Sederului, *Had Gadia*:

„«...Un ied, un ied, l-a cumpărat tata cu doi bănuți, un ied» [...]. Viața lui are un singur temei: blândețea [...]. Deodată, un cotoi sfășie iedul [...]. Apoi focul, apa și cuțitul devin arme de nimicire și iată că apare îngerul morții, care ridică coasa sa nemiloasă nu numai asupra unui ied mărunț, ci și asupra tuturor actorilor dramei [...]. «Și a venit Dumnezeu și a tăiat pe îngerul morții...!», așa răsună ultimul vers din *Had Gadia*. El proclamă nestrămutatul nostru crez, al izilor istoriei, că Dumnezeu va face să învingă viața împotriva morții [...], într-o lume care va înceta să fie o junglă și va deveni o grădină a fericii“.

Eseistul de înaltă calitate se întâlnea cu un mare rabin - ambii de admirat, ambii de neuitat. (R.E.)

**Înainte și după
sărbătoarea
de Pesah**

OBIECTIV MAJOR – PACEA ÎN ORIENTUL MIJLOCIU

Mult așteptata întâlnire dintre premierul israelian Ariel Sharon și președintele S.U.A., George Bush, desfășurată la ranch-ul acestuia din urmă, din Texas, nu a adus rezultatele scontate. Cei doi lideri și-au menținut pozițiile, divergențe, într-una dintre cele mai sensibile probleme ce figurează în „foaia de parcurs“ - și anume, angajamentul israelian de a nu extinde așezările din teritoriile locuite de palestinieni. Îngrijorarea lui Bush a fost stărnită de lansarea șantierului de la Maaleh Adumim, pe care partea israeliană îl consideră că face parte din Ierusalim și va face legătura dintre Ierusalim și așezările evreiești din Cisordania. S.U.A. apreciază că este vorba, totuși, de extinderea unei așezări israeliene, în condițiile în care Israelul - a afirmat răspicat președintele

american - s-a angajat, în cadrul „foii de parcurs“, să nu facă așa ceva.

A existat o deosebire de abordare și în ceea ce privește stadiul în care se găsește „foaia de parcurs“. Bush consideră că este de acum în curs de desfășurare. Dar Sharon a afirmat că se va putea vorbi de punerea în aplicare a planului numai după ce Autoritatea Palestiniană își va respecta obligațiile de a eradică terorismul, a desființa grupurile radicale și a pune capăt incităriilor antiisraeliene. Președintele S.U.A. a avut cuvinte de laudă la adresa planului lui Sharon de dezangajare din Gaza și a cerut părții palestinieni să-și coordoneze acțiunile cu retragerea forțelor militare israeliene pentru a realiza astfel o tranziție pașnică. Se poate spune că Bush s-a făcut ecoul opiniei publice americane, care apreciază în

mod deosebit această decizie curajoasă a premierului israelian. Potrivit unui sondaj efectuat recent, popularitatea lui Sharon în rândul americanilor a crescut în ultimii doi ani cu aproape 10%, 71% dintre cei chestionați considerând Israelul un aliat loial al S.U.A. și 67% dintre ei fiind de acord cu retragerea din Gaza. Un sondaj efectuat în rândul evreilor americani arată că 62% sprijină planul de dezangajare.

În acest context, analiștii afirmă că, în pofida unor poziții încă divergente ale celor doi lideri, nu se poate vorbi despre o „criză“ în relațiile israeliano-americane. Bush și Sharon și-au exprimat speranța că se vor găsi soluții pentru eliminarea acestor diferențe de vederi. Ei sunt conștienți de faptul că urmăresc același obiectiv, realizarea păcii în Orientul Mijlociu, că, la ora actuală, contextul internațional este mai favorabil pentru a putea pune în aplicare „foaia de parcurs“ și că ambii sunt, în ultimă instanță, de aceeași parte a baricadei.

Ari Fleischer (fostul secretar de presă al actualului președinte american) îl consideră pe Bush cel mai bun prieten al evreilor dintre toți ocupanții Casei Albe, iar Israelul, în pofida unor deosebiri de vederi, respinge ideea presiunilor americane în vederea unor compromisuri care ar afecta securitatea statului evreu.

EVA GALAMBOS